

малокваліфікованих працівників, тому необхідно не забувати і про формування трудового колективу, бо це є важливим етапом.

І.С. САУЛЯК, студ., ВТЕІ КНТУ, Вінниця

УПРАВЛІННЯ РИЗИКОМ: СУЧАСНІ ТЕОРІЇ ТА ПРАКТИЧНИЙ ДОСВІД

Постановка проблеми. Управління ризиками в економіці будь-якої країни є одним із вирішальних факторів забезпечення сталої динаміки її соціально-економічного розвитку. - — це система управління ризиками, яка включає в себе стратегію та тактику управління, направлені на досягнення основних бізнес-цілей . Ефективний ризик-менеджмент включає: систему управління; систему ідентифікації і вимірювання; систему супроводження (моніторингу та контролю).

Сучасна економічна наука представляє ризик як вірогідну подію, в результаті настання якої можуть відбутися позитивні, нейтральні або негативні наслідки. Якщо ризик припускає наявність як позитивних, так і негативних результатів, він відноситься до спекулятивних ризиків.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Дослідження ризиків на мікрорівні в сучасний час відбувається під впливом неокласичних, кейнсіанських та інституціональних підходів. Неокласична теорія вважає людину раціонально діючим економічним суб'єктом, який при прийнятті рішень, володіючи максимально повною ринковою інформацією, завжди здатен вибрати такий варіант дій, який пов'язаний із мінімальним ризиком[1]. Ризик в рамках цієї концепції розкладається на два компоненти, - розмір очікуваного прибутку та величина його можливих коливань. Відповідно, поведінка підприємця спрямована на те, щоб, керуючись принципами граничної корисності, вибрати такий варіант інвестиційного проекту, котрий би забезпечив найменше коливання прибутку.

Вітчизняні науковці, як і вчені з пострадянських країн, в першу чергу з Росії, розробляють питання, пов'язані із управлінням ризиками на рівні окремих підприємств. В працях Балабанова І. Т., Вітлінського В. В., Вяткіна В. Н., Вяткіна І. В., Гамзи В. А., Гольдштейна Г. Я., Гранатурова В. М., Гуца А. Н., Єкатеринославського Ю. Ю., Камінського А. Б., Лук'янової В.В., Макаревича Л.М., Наконечного С. І., Хохлова Н. В., Чернової Г.В., Шарапова О. Д. розглядаються сутність підприємницького ризику, методи управління ризиками, математичні моделі управління ризиками, тощо.

Активно досліджується вченими розвинутих капіталістичних країн проблематика ризик-менеджменту на рівні функціонування державних установ та реалізації державних програм (макрорівень). Достатньо сказати, що свій відлік становлення ризик-менеджменту в його сучасному вигляді веде від середини 40-х років ХХ ст.[2]. В даний час завершується четвертий етап її розвитку, та є певні ознаки того, що світова фінансово-економічна криза 2007-2009 рр. дала поштовх початку нового, п'ятого етапу, пов'язаного із необхідністю вироблення нових, інтегральних підходів до управління ризиками на всіх рівнях економічної діяльності, - від окремої людини – до державних органів управління економікою. Інтегральний підхід до управління ризиками на мікро- та макрорівнях економіки обумовлений тим, що сучасна економіка України має надзвичайно складну структуру, - галузеву, регіональну, інституціональну тощо, на яку впливають чисельні внутрішні та зовнішні чинники. Серед внутрішніх факторів вирішальне місце належить незавершеності як трансформаційного періоду від соціалістичної до капіталістичної економіки, так і процесу побудови України як держави., що проявляється перш за все в перманентній політичній нестабільності; перерозподілі власності (рейдерство), що триває; незавершеності структурних реформ; нераціональній поведінці громадян в багатьох сферах життя тощо. Ускладнюють структуру економіки України і зовнішні фактори, - в першу чергу велика ступінь відкритості економіки та глобалізація, дія яких

кардинальним чином змінює поведінку споживачів, умови господарювання на мікрорівні та керованість макроекономічними процесами[3].

Теоретичні дослідження. З кількісної точки зору різноманітні теоретичні аспекти управління ризиками в економіці досліджені досить добре. Поряд із багатьма працями, які видані в розвинутих капіталістичних країнах, українським фахівцям доступні численні нароби російських та українських вчених, які захистили декілька сотень кандидатських та докторських дисертацій в цій сфері. Більш складним питанням є якісна оцінка теоретичного фундаменту управління ризиками. По-перше, значна більша увага приділялася дослідженню фінансових ризиків та використанню різноманітних математичних моделей управління ними, ніж вивченню підприємницьких ризиків в нефінансовому секторі. Ризики ж в діяльності державних органів влади вітчизняною наукою практично не розглядаються. Такий перекося негативно позначається на розробці практичних рекомендацій для суб'єктів господарської діяльності. По-друге, серед вчених немає єдиного підходу до суті ризику, що, хоча і пояснюється, багатоаспектністю цього явища, проте негативно впливає на практику ризик-менеджменту. Розглянемо ряд визначень ризику, що їх дають фахівці.

«Риск – событие или группа родственных случайных событий, наносящих ущерб объекту, обладающему данным риском»[4]. (Ризик = подія). «Под экономическим риском понимается некая возможность возник-новения убытка, измеряемого в денежном выражении»[5]. (Ризик = можливість). «Риск – это возможность ненаступления каких-либо ожидаемых событий, возможность отклонения каких-либо величин от некоторых их (ожидаемых) значений»[7]. (Ризик = можливість). «Економічний ризик – це об'єктивно-суб'єктивна категорія у діяльності суб'єктів господарювання, пов'язана з подоланням невизначеності та конфліктності в ситуації неминучого вибору. Вона відображає міру (ступінь) відхилення від цілей, від бажаного (очікуваного) результату, міру невдачі (збитків) з урахуванням впливу керованих і некерованих чинників, прямих та зворотніх зв'язків стосовно об'єкта

керування»[8]. (Ризик = відхилення). «Риск – это деятельность, связанная с преодолением неопределенности в ситуации неизбежного выбора, в процессе которой имеется возможность количественно и качественно оценить вероятность достижения предполагаемого результата, неудачи и отклонения от цели»[9]. (Ризик = діяльність).

Отже, як ми бачимо, вчені, досліджуючи ризики, на перший план в визначенні їх суті ставлять різні сторони цього явища — саму подію, її можливість, відхилення від цілей; власне діяльність. Таке різноманіття підходів, яке обумовлене складністю категорії ризику, суттєво ускладнює розробку практичних аспектів управління ризиками.

Висновки. Проведене дослідження сучасного стану управління ризиками показало, що динамічний розвиток економіки України після закінчення сучасної світової фінансово-економічної кризи та забезпечення її конкурентних позицій на світовому ринку потребує переходу до застосування нового, інтегрального підходу до управління ризиками в рамках економіки в цілому. Основними компонентами інтегрального підходу, обумовленого надзвичайно складною структурою економіки України, є теоретичні розробки, нормативно-правова база та дії держави з впровадження та підтримання управління ризиками. Їх аналіз показав, що наразі склалися всі необхідні передумови для запровадження інтегрального підходу до управління ризиками на всіх рівнях економіки.

Список літератури: 1. *Кравченко В.А.* Функціональний та інтегральний підходи до управління підприємницькими ризиками: теорія та практика / Володимир Кравченко // Проблеми системного підходу в економіці. – 2008 - №2. - Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua/e-journals>. 2. *Кравченко В.А.* Світовий досвід управління підприємницькими ризиками: історія та здобутки 20-го сторіччя / Володимир Кравченко // Актуальні проблеми міжнародних відносин: Збірник наукових праць. Випуск 70. Частина II (у двох частинах). К.: Київський національний університет імені Тараса Шевченка. Інститут міжнародних відносин. - 2007. – 316 с. - С. 260 –263 3. *Рогов М. А.* Риск-менеджмент: [монографія] / Михайл Анатольевич Рогов. – М.: Финансы и статистика, 2008. – 120 с. 4. *Там само.* – С. 35. 5. *Кравченко В.* Розробка сучасного стандарту з управління ризиками – важливий чинник підвищення ефективності підприємницької діяльності в Україні / Володимир Кравченко // Теоретичні та прикладні питання економіки: Зб. наук. пр. – К.: Видавничо-поліграфічний центр “Київський університет”, 2008. – Вип. 17. – 330 с. - с. 159 – 166. 6. *Вітлінський В. В.* Економічний ризик та методи його вимірювання: / Вітлінський В.

В., Наконечний С. І., Шарапов О. Д.. – К.: КНЕУ, 2008. – 354 с. 7. Там само. – С. 178. 8. Гранатуров В.М., О.Б.Шевчук. Ризики підприємницької діяльності. К.: КНЕУ, 2009. – С.87.

О.М. СОРОКОТЯГА, спец., ДонУСП, Донецьк

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ПРОЦЕСУ ПРИЙНЯТТЯ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ

Вплив на економіку України інтеграції, глобалізації і трансформації кардинально змінює підходи до системи управління підприємств. Тобто, для прийняття управлінських рішень треба враховувати своєчасність, повноту, достовірність інформаційних ресурсів та новітні інформаційні технології.

Функції керівника сьогодні все більше включають у себе безпосередню організацію прийняття рішення, яке розглядається як акт, що передуює управлінському впливу, що містить ситуаційний аналіз внутрішнього та зовнішнього середовища стосовно системи, якою управляють, і розробку заходів для її цілеспрямованої зміни з метою створення найбільш сприятливих для діяльності організації умов.

Питанням пов'язаним з підвищенням ефективності прийняття управлінських рішень присвячені праці провідних вчених: О.К. Безсмертного, А.С. Васильєва, М.М. Дорогіх, Л.В. Ковалю, А.Т. Комзюка, О.І. Остапенко, П.М. Рабиновича, Ю.І. Римаренка, О.П. Рябченко, О.Ф. Скакун, М.М. Тищенко, В.В. Цветкова, Ю.С. Шемшученка, Х.П. Ярмачі, О.Н. Ярмиша та інших авторів, які розробили теоретичні та методологічні основи управління.

Але в системі розроблення механізмів щодо своєчасності та цінності інформаційного забезпечення управлінських рішень ще багато не вирішених питань.

Кількість інформації, яку необхідно переробити для вироблення ефективних управлінських рішень, настільки велике, що воно давно перевищило людські можливості. Саме труднощі управління сучасним виробництвом зумовили широке використання електронно-обчислювальної техніки, розробку